BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
CỤC NHÀ GIÁO VÀ CÁN BỘ QUẢN LÍ CƠ SỞ GIÁO DỤC

TÀI LIỆU BỒI DƯỠNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC NGHỀ NGHIỆP GIÁO VIÊN

TĂNG CƯỜNG NĂNG LỰC DẠY HỌC CỦA GIÁO VIÊN

- **Module THCS 17**
  Tìm kiếm, khai thác, xử lí thông tin phục vụ bài giảng
- **Module THCS 18**
  Phương pháp dạy học tích cực
- **Module THCS 19**
  Dạy học với công nghệ thông tin

(Dành cho giáo viên trung học cơ sở)

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

CNTT	công nghệ thông tin
GV	giáo viên
GVCN	giáo viên chủ nhiệm
HS	học sinh
NXB	nhà xuất bản
PPDH	phương pháp dạy học
PH&GQVĐ	phát hiện và giải quyết vấn đề
SGK	sách giáo khoa
THCS	trung học cơ sở
THPT	trung học phổ thông

Bản quyền thuộc Bộ Giáo dục và Đào tạo – Cục Nhà giáo và Cán bộ quản lí cơ sở giáo dục.
Cấm sao chép dưới mọi hình thức.

Mã số: 01.01. 62/89 – ĐH 2014

MỤC LỤC

Trang

MODULE THCS 17: TÌM KIẾM, KHAI THÁC, XỬ LÍ THÔNG TIN PHỤC VỤ BÀI GIẢNG 9

A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN 10

B. MỤC TIÊU 10

C. NỘI DUNG 11

Nội dung 1: *Tìm hiểu một số khái niệm cơ bản* 11

Hoạt động 1. Tìm hiểu khái niệm thông tin 11
Hoạt động 2. Tìm hiểu hoạt động tìm kiếm, xử lí thông tin 13
Hoạt động 3. Tìm hiểu phương pháp tìm kiếm, khai thác thông tin 17

Nội dung 2: *Tìm hiểu việc xử lí thông tin phục vụ bài giảng* 27

Hoạt động 1. Tìm hiểu các kĩ thuật xử lí thông tin trên Internet 27
Hoạt động 2. Tìm hiểu một vài phần mềm xử lí thông tin 34

D. KẾT LUẬN 55

E. TÀI LIỆU THAM KHẢO 56

MODULE THCS 18: PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC TÍCH CỰC 57

A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN 58

B. MỤC TIÊU 59

C. NỘI DUNG 60

Nội dung 1: *Tìm hiểu về phương pháp dạy học tích cực và các đặc trưng của phương pháp dạy học tích cực* 60

Nội dung 2: *Tìm hiểu về phương pháp dạy học gợi mở – vấn đáp* 64

Hoạt động 1. Tìm hiểu về phương pháp dạy học gợi mở – vấn đáp 64
Hoạt động 2. Tóm tắt phương pháp gợi mở – vấn đáp 70
Hoạt động 3. Đề xuất một ví dụ (một bài dạy) về phương pháp gợi mở – vấn đáp 71
Hoạt động 4. Thảo luận nhóm phương pháp gợi mở – vấn đáp và các ví dụ đề xuất ở Hoạt động 3 71
Hoạt động 5. Đánh giá và tự đánh giá 71

Nội dung 3: ***Tìm hiểu về phương pháp dạy học phát hiện và giải quyết vấn đề*** 72

Hoạt động 1. Tìm hiểu về phương pháp dạy học phát hiện và giải quyết vấn đề 72
Hoạt động 2. Tóm tắt những nội dung chính của phương pháp dạy học phát hiện và giải quyết vấn đề 79
Hoạt động 3. Đề xuất một ví dụ (một bài dạy) về phương pháp dạy học phát hiện và giải quyết vấn đề 80
Hoạt động 4. Thảo luận nhóm về phương pháp dạy học phát hiện và giải quyết vấn đề và các ví dụ đề xuất ở Hoạt động 3 80
Hoạt động 5. Đánh giá và tự đánh giá 80

Nội dung 4: ***Tìm hiểu về phương pháp dạy học hợp tác nhóm nhỏ*** 81

Hoạt động 1. Tìm hiểu về phương pháp dạy học hợp tác trong nhóm nhỏ 81
Hoạt động 2. Tóm tắt những nội dung chính của phương pháp dạy học hợp tác trong nhóm nhỏ 90
Hoạt động 3. Đề xuất một ví dụ (một bài dạy) về phương pháp dạy học hợp tác nhóm nhỏ 91
Hoạt động 4. Thảo luận nhóm về phương pháp dạy học hợp tác nhóm nhỏ và các ví dụ đề xuất ở Hoạt động 3 91
Hoạt động 5. Đánh giá và tự đánh giá 91

Nội dung 5: ***Tìm hiểu về phương pháp dạy học trực quan*** 92

Hoạt động 1. Đọc, tìm hiểu về phương pháp dạy học trực quan 92
Hoạt động 2. Tóm tắt những nội dung chính của phương pháp dạy học trực quan 97
Hoạt động 3. Đề xuất một ví dụ (một bài dạy) về phương pháp dạy học trực quan 97
Hoạt động 4. Thảo luận nhóm về phương pháp dạy học trực quan và các ví dụ đề xuất ở Hoạt động 3 97
Hoạt động 5. Đánh giá và tự đánh giá 98

Nội dung 6: ***Tìm hiểu về phương pháp dạy học luyện tập và thực hành*** 98

Hoạt động 1. Tìm hiểu về phương pháp dạy học luyện tập và thực hành 98
Hoạt động 2. Tóm tắt những nội dung chính của phương pháp dạy học luyện tập và thực hành 102
Hoạt động 3. Đề xuất một ví dụ (một bài dạy) về phương pháp dạy học luyện tập và thực hành 102

Hoạt động 4. Thảo luận nhóm về phương pháp dạy học luyện tập và thực hành và các ví dụ đề xuất ở Hoạt động 3 103
Hoạt động 5. Đánh giá và tự đánh giá 103

Nội dung 7: *Tìm hiểu về phương pháp dạy học bằng bản đồ tư duy* 104

Hoạt động 1. Tìm hiểu về phương pháp dạy học bằng bản đồ tư duy 104
Hoạt động 2. Tóm tắt những nội dung chính của phương pháp dạy học bằng bản đồ tư duy 110
Hoạt động 3. Đề xuất một ví dụ (một bài dạy) 111
Hoạt động 4. Thảo luận nhóm về phương pháp dạy học bằng bản đồ tư duy và các ví dụ đề xuất ở Hoạt động 3 111
Hoạt động 5. Đánh giá và tự đánh giá 111

Nội dung 8: *Tìm hiểu về phương pháp dạy học trò chơi* 112

Hoạt động 1. Đọc, tìm hiểu về phương pháp dạy học trò chơi 112
Hoạt động 2. Tóm tắt những nội dung chính của phương pháp dạy học trò chơi. 117
Hoạt động 3. Đề xuất một ví dụ (một bài dạy) về phương pháp dạy học trò chơi 117
Hoạt động 4. Thảo luận nhóm về phương pháp dạy học trò chơi và các ví dụ đề xuất ở Hoạt động 3 117
Hoạt động 5. Đánh giá và tự đánh giá 118

Nội dung 9: *Thực hành* 118

Nội dung 10: *Tổng kết module* 118

D. TÀI LIỆU THAM KHẢO 119

MODULE THCS 19: DẠY HỌC VỚI CÔNG NGHỆ THÔNG TIN 121

A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN 122

B. MỤC TIÊU 123

C. NỘI DUNG 124

Nội dung 1: *Tìm hiểu chung về ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học* 124

Hoạt động 1. Tìm hiểu chung về công nghệ thông tin 124
Hoạt động 2. Thảo luận nhóm về khả năng ứng dụng công nghệ thông tin trong quá trình dạy học 125

Hoạt động 3. Tìm hiểu một số hạn chế thường gặp trong ứng dụng công nghệ thông tin vào quá trình dạy học hiện nay ở Việt Nam 126

Nội dung 2: ***Soạn giáo án bằng Microsoft Office Word*** 127

Hoạt động 1. Tạo lập, quản lí các file giáo án soạn thảo trong Microsoft Office Word..... 128
Hoạt động 2. Trình bày giáo án trên Microsoft Office Word 131
Hoạt động 3. Thêm bảng biểu và các đối tượng đồ hoạ vào giáo án 136

Nội dung 3: ***Xử lí dữ liệu bằng Microsoft Office Excel***..... 141

Hoạt động 1. Tạo lập, quản lí các tệp dữ liệu trong Microsoft Office Excel 141
Hoạt động 2. Nhập và trình bày dữ liệu trong Microsoft Office Excel..... 142
Hoạt động 3. Vẽ biểu đồ trong Microsoft Office Excel 154

Nội dung 4: ***Thiết kế trình diễn bài giảng bằng Microsoft Office PowerPoint*** 157

Hoạt động 1. Tạo lập, quản lí các tệp trình chiếu bài giảng được thiết kế trong Microsoft Office PowerPoint 157
Hoạt động 2. Soạn thảo nội dung trình chiếu bài giảng trong Microsoft Office PowerPoint 161
Hoạt động 3. Tạo các hiệu ứng khi trình diễn..... 169

Nội dung 5: ***Khai thác thông tin trên Internet***..... 172

Hoạt động 1. Tìm hiểu và sử dụng trình duyệt web 172
Hoạt động 2. Sử dụng công cụ tìm kiếm Google để tìm kiếm thông tin trên mạng Internet..... 173

D. TÀI LIỆU THAM KHẢO 177

LỜI GIỚI THIỆU

Giáo viên là một trong những nhân tố quan trọng quyết định chất lượng giáo dục và đào tạo nguồn nhân lực cho đất nước. Do vậy, Đảng, Nhà nước ta đặc biệt quan tâm đến công tác xây dựng và phát triển đội ngũ giáo viên. Một trong những nội dung được chú trọng trong công tác này là bồi dưỡng thường xuyên (BDTX) chuyên môn, nghiệp vụ cho giáo viên.

BDTX chuyên môn, nghiệp vụ cho giáo viên là một trong những mô hình nhằm phát triển nghề nghiệp liên tục cho giáo viên và được xem là mô hình có ưu thế giúp số đông giáo viên được tiếp cận với các chương trình phát triển nghề nghiệp.

Tiếp nối chu kì II, chu kì III BDTX giáo viên mầm non, phổ thông, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã xây dựng chương trình BDTX giáo viên và quy chế BDTX giáo viên theo tinh thần đổi mới nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả của công tác BDTX giáo viên trong thời gian tới. Theo đó, các nội dung BDTX chuyên môn, nghiệp vụ cho giáo viên đã được xác định, cụ thể là:

- Bồi dưỡng đáp ứng yêu cầu thực hiện nhiệm vụ năm học theo cấp học (nội dung bồi dưỡng 1);
- Bồi dưỡng đáp ứng yêu cầu thực hiện nhiệm vụ phát triển giáo dục địa phương theo năm học (nội dung bồi dưỡng 2);
- Bồi dưỡng đáp ứng nhu cầu phát triển nghề nghiệp liên tục của giáo viên (nội dung bồi dưỡng 3).

Theo đó, hằng năm mỗi giáo viên phải xây dựng kế hoạch và thực hiện ba nội dung BDTX trên với thời lượng 120 tiết, trong đó: nội dung bồi dưỡng 1 và 2 do các cơ quan quản lí giáo dục các cấp chỉ đạo thực hiện và nội dung bồi dưỡng 3 do giáo viên lựa chọn để tự bồi dưỡng nhằm phát triển nghề nghiệp liên tục của mình.

Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành Chương trình BDTX giáo viên mầm non, phổ thông và giáo dục thường xuyên với cấu trúc gồm ba nội dung bồi dưỡng trên. Trong đó, nội dung bồi dưỡng 3 đã được xác định và thể hiện dưới hình thức các module bồi dưỡng làm cơ sở cho giáo viên tự lựa chọn nội dung bồi dưỡng phù hợp để xây dựng kế hoạch bồi dưỡng hằng năm của mình.

Để giúp giáo viên tự học, tự bồi dưỡng là chính, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã giao cho Cục Nhà giáo và Cán bộ quản lí cơ sở giáo dục chủ trì xây

dựng bộ tài liệu gồm các module tương ứng với nội dung bồi dưỡng 3 nhằm phục vụ công tác BDTX giáo viên tại các địa phương trong cả nước. Ở mỗi cấp học, các module được xếp theo các nhóm tương ứng với các chủ đề trong nội dung bồi dưỡng 3.

Mỗi module bồi dưỡng được biên soạn như một tài liệu hướng dẫn tự học, với cấu trúc chung gồm:

- Xác định mục tiêu cần bồi dưỡng theo quy định của Chương trình BDTX giáo viên;
- Hoạch định nội dung giúp giáo viên thực hiện nhiệm vụ bồi dưỡng;
- Thiết kế các hoạt động để thực hiện nội dung;
- Thông tin cơ bản giúp giáo viên thực hiện các hoạt động;
- Các công cụ để giáo viên tự kiểm tra, đánh giá kết quả bồi dưỡng.

Tuy nhiên, do đặc thù nội dung của từng lĩnh vực cần bồi dưỡng theo Chuẩn nghề nghiệp giáo viên nên một số module có thể có cấu trúc khác.

Tài liệu được thiết kế theo hình thức tự học, giúp giáo viên có thể học ở mọi lúc, mọi nơi. Bằng các hoạt động học tập chủ yếu trong mỗi module như: đọc, ghi chép, làm bài thực hành, bài tập tự đánh giá, bài kiểm tra nhanh, bài tập tình huống, tóm lược và suy ngẫm,... giáo viên có thể tự lĩnh hội kiến thức cần bồi dưỡng, đồng thời có thể thảo luận những vấn đề đã tự học với đồng nghiệp và tận dụng cơ hội để áp dụng kết quả BDTX trong hoạt động giảng dạy và giáo dục của mình.

Các tài liệu BDTX này sẽ được bổ sung thường xuyên hằng năm để ngày càng phong phú hơn nhằm đáp ứng nhu cầu phát triển nghề nghiệp đa dạng của giáo viên mầm non, giáo viên phổ thông và giáo viên tại các trung tâm giáo dục thường xuyên trong cả nước.

Bộ tài liệu này lần đầu tiên được biên soạn nên rất mong nhận được ý kiến đóng góp của các nhà khoa học, các giáo viên, các cán bộ quản lí giáo dục các cấp để tác giả cập nhật, bổ sung tài liệu ngày một hoàn thiện hơn.

Mọi ý kiến đóng góp xin gửi về Cục Nhà giáo và Cán bộ quản lí cơ sở giáo dục – Bộ Giáo dục và Đào tạo (Toà nhà 8C – Ngõ 30 – Tạ Quang Bửu – P. Bách Khoa – Q. Hai Bà Trưng – TP. Hà Nội) hoặc Nhà xuất bản Đại học Sư phạm (136 – Xuân Thuỷ – P. Dịch Vọng – Q. Cầu Giấy – TP. Hà Nội).

Cục Nhà giáo và Cán bộ quản lí cơ sở giáo dục – Bộ Giáo dục và Đào tạo

TRỊNH THANH HẢI

MODULE THCS 17

TÌM KIẾM, KHAI THÁC, XỬ LÍ THÔNG TIN PHỤC VỤ BÀI GIẢNG

A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN

Một trong những yếu tố có tính tiên quyết, đặc biệt quan trọng ảnh hưởng đến chất lượng dạy học và góp phần đổi mới PPDH là bài giảng của người GV.

Một trong những "rào cản" thường gặp đối với hầu hết GV khi thiết kế bài giảng là thiếu thông tin. Lí do chủ yếu là do GV chưa nắm được và chưa biết cách tìm kiếm, khai thác và xử lí thông tin từ các nguồn khác nhau để đưa vào bài giảng.

Mặt khác, nếu các thông tin của bài giảng được chuyển tải đến HS qua rất nhiều kênh thông tin, chẳng hạn: văn bản, hình ảnh, hình ảnh động, video, âm nhạc... thì khả năng lĩnh hội kiến thức của HS sẽ tăng lên gấp bội.

Nội dung của module THCS 17 sẽ cung cấp những kiến thức cần thiết, phát triển những kĩ năng cơ bản để người học thực hiện tốt việc tìm kiếm, khai thác, xử lí thông tin phục vụ bài giảng trong dạy học ở trường THCS.

B. MỤC TIÊU

1. KIẾN THỨC

- Hiểu rõ các khái niệm cơ bản như: thông tin, tìm kiếm, xử lí thông tin.
- Nắm được phương pháp, kĩ thuật tìm kiếm, khai thác và xử lí thông tin phục vụ bài giảng ở THCS bằng các phần mềm tin học thông thường.

2. KĨ NĂNG

Thực hiện thành thạo việc tìm kiếm, khai thác và xử lí thông tin bằng các chương trình, phần mềm tin học phổ thông để đưa vào bài giảng.

3. THÁI ĐỘ

Có ý thức tìm kiếm, khai thác và xử lí thông tin trong quá trình thiết kế và thể hiện bài giảng để nâng cao chất lượng dạy học.